EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 16.12.2008
KOM(2008) 876 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI BEI REGIONŲ KOMITETUI

Sanglaudos politika. Investicijos į tikrąją ekonomiką

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI BEI REGIONŲ KOMITETUI

Sanglaudos politika. Investicijos į tikrąją ekonomiką

1. ĮVADAS

Pasaulinės finansų krizės sąlygomis ir sulėtėjus ekonomikos augimui, ES sanglaudos politika yra svarbi Europos ekonomikos atkūrimo plano[1] dalis. Sanglaudos politika yra didžiausias Bendrijos investicijų į tikrąją ekonomiką šaltinis, papildantis viešąsias investicijas, įskaitant regioninio ir nacionalinio lygmens investicijas. Ja geriausiai išreiškiamas Europos solidarumas, o parama skiriama Europos piliečiams, kuriems ji labiausiai reikalinga. Siekiant didinti ekonomikos augimą ir ekonominę bei socialinę sanglaudą, 2007–2013 m. pagal sanglaudos politiką bus investuota 347 mlrd. EUR.

Sanglaudos politika skirta apgalvotoms investicijoms. Iš visų skirtų lėšų daugiau nei 65 %, arba 230 mlrd. EUR, skirta investuoti[2] į atnaujintoje Europos Sąjungos Lisabonos ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategijoje nurodytas keturias pagrindines sritis – žmones, verslą, infrastruktūrą ir energetiką bei mokslinius tyrimus ir inovacijas. Sanglaudos politika papildo susijusias vystymo strategijas ir vidutiniu laikotarpiu skatina ekonomikos augimą ir socialinę raidą. Ji taip pat padeda užtikrinti stabilų, saugų ir tikslingą investicijų šaltinį, kurio būtų galima naudotis atkuriant ekonomiką. Dėmesys šioms sritims ir stabilumas yra ypač svarbūs stiprinant ir grąžinant pasitikėjimą bei skatinant investicijas.

Nors nuosmukio mastas kol kas nėra aiškus, tikėtina, kad jo padariniai bus juntami daugelyje sričių. Kai kuriose valstybėse narėse nedarbingumo lygis jau padidėjo, o verslo rodikliai sparčiai blogėja. Kadangi poveikis valstybėms narėms skirtingas, poveikis individualiems asmenims taip pat bus nevienodas. Esant ekonomikos nuosmukiui, daugiausiai nukenčia labiausiai pažeidžiami asmenys, kaip antai socialiai atskirti asmenys arba bedarbiai.

Tokiu metu siekiant užtikrinti solidarumą ir grąžinti pasitikėjimą itin svarbus viešojo sektoriaus vaidmuo, visų pirma skiriant labai reikalingas viešąsias investicijas, kuriomis didinama vidaus paklausa trumpuoju laikotarpiu ir sudaromos darnaus ekonomikos vystymosi sąlygos vidutiniu laikotarpiu. Sanglaudos politikos vaidmuo čia gali būti ypač svarbus. Įvertinant tai, kad dėl spaudimo nacionaliniams biudžetams gali mažėti planuotų investicijų mastas, reikėtų paspartinti ir netgi pirmumo tvarka įgyvendinti sanglaudos politikos investavimo priemones ir prioritetus, siekiant laiku paremti ekonomiką ir nuo krizės nukentėjusius žmones. Sanglaudos politikos programomis galima pakankamai lanksčiai užtikrinti, kad tikslinė parama būtų teikiama atsižvelgiant į svarbiausius poreikius ir skatinant išlaidas tose srityse, kurių augimo galimybės didžiausios.

---

[1] COM(2008) 800, 2008 11 26, Europos ekonomikos atkūrimo planas.

[2] COM(2007) 798, 2007 12 11, Valstybių narių ir regionų įsipareigojimai, įgyvendinant Lisabonos ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategiją, panaudojant Europos Sąjungos sanglaudos politikos priemones 2007–2013 m.

Makroekonomikos stabilumas ir struktūrinės reformos yra veiksmingos sanglaudos politikos ir tinkamos institucinės sandaros prielaidos. 2007–2013 m. numatyta bendra viešųjų investicijų suma sudaro apie 6 % prognozuojamo BVP[3]. Kai kuriose valstybėse narėse atitinkamas sanglaudos politikos įnašas sudarys daugiau nei 50 % bendrų viešųjų investicijų. Tinkamai parinkus sanglaudos politikos investicijų laiką, trumpuoju laikotarpiu būtų sukurta svarbi finansinė paskata, kartu užtikrinant valstybių narių ekonomikos augimą vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu.

Valstybės narės ir regionai, sugebantys greitai pasiekti programoje nustatytus tikslus, gali sumažinti ekonomikos lėtėjimą, visų pirma didesnę paramą gaunančiuose konvergencijos regionuose. Dabartiniam ekonomikos nuosmukiui pradėjus mažėti, ekonomiką galima sparčiau atgaivinti laikantis ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo prioritetų, numatytų pagal visas programas. Atsižvelgiant į sanglaudos politikos ir ES sektorių politikos sričių tikslų suderinamumą, sparčiai įgyvendinant programas didinamas ilgojo laikotarpio konkurencingumas.

Šiuo komunikatu, kuriuo papildomas Europos ekonomikos atkūrimo planas, siekiama pabrėžti vykdant sanglaudos politiką, numatytų investicijų svarbą tikrajai ekonomikai ir parengti priemones, kuriomis siūloma sustiprinti sanglaudos politikos investicijų poveikį.

2. PADIDĖJUSI SANGLAUDOS POLITIKOS INVESTICIJŲ REIKŠMĖ TIKRAJAI EKONOMIKAI

Dabartinėmis ekonomikos sąlygomis investicijos gali suteikti trumpalaikę paskatą ir neleisti nukrypti nuo nekintančių tikrosios ekonomikos ilgojo laikotarpio iššūkių, kaip antai investicijų į prioritetinę infrastruktūrą ir energetiką, gamybinį verslo pajėgumą ir žmogiškojo kapitalo galimybes. Ilgalaikės investicijos ir toliau turi likti dėmesio centre.

2.1. Žmonės

Atkūrimo plane nustatyta plataus užmojo Europos užimtumo didinimo iniciatyva ir pasiūlyta nuo 2009 m. pradžios supaprastinti Europos socialinio fondo (toliau – ESF) kriterijus ir paspartinti išankstines išmokas. Tokiu atveju valstybės narės galės anksčiau pasinaudoti 1,8 mlrd. EUR suma ir skirti paramą pagal toliau išvardytus trumpalaikius prioritetus. Apskaičiuota, kad, pasinaudojus šiomis grynosiomis lėšomis, būtų galima sparčiau paremti apie 1,5 mln. bedarbių.

- Skatinimas ir aktyvi įtrauktis vadovaujantis darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros strategijomis. Pagrindinė darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros idėja – išsaugoti užimtumą ir ilgalaikes galimybes įsidarbinti, ne konkrečias darbo vietas. Pagrindiniai šios koncepcijos tikslai, t. y. prisitaikymas prie pokyčių ir pagalba keičiant darbą, ypač svarbūs dabartinėmis ekonomikos sąlygomis. Kai kurios valstybės narės jau taiko darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros strategijas ir, be to, jos įsipareigojo remtis sanglaudos politika didindamos galimybes įsidarbinti.

  Sutartinių darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros ir aktyvių sustiprintos darbo rinkos politikos priemonių derinys gali būti greitas politikos atsakas.

[3] Žr. būsimą Komisijos komunikatą dėl 2007–2013 m. papildomumo principo *ex-ante* vertinimo.

Pablogėjus ekonominėms sąlygoms dažniausiai pirmieji nukenčia ir sunkiausiai naują darbo vietą randa labiausiai socialiai remtini darbuotojai. Politikos formuotojai turi sustiprinti aktyvias ir prevencines darbo rinkos priemones, siekdami padėti išvengti ilgalaikio nedarbo, ypatingą dėmesį skirdami pažeidžiamoms grupėms, kaip antai vyresnio amžiaus ir nekvalifikuotiems darbuotojams bei mažumoms. Pasitelkus ESF, galima greitai įsikišti ir palengvinti perėjimą prie specializuoto mokymo, asmeninio profesinio konsultavimo, gamybinės praktikos, subsidijuojamo įdarbinimo bei dotacijų ir nedidelių paskolų savarankiškai dirbantiems asmenims ir verslą pradedančioms įmonėms. Be 10 mlrd. EUR, numatytų socialiai remtinų asmenų įtraukčiai veiksmingai skatinti, darbo galimybėms gerinti papildomai skirta 21,7 mlrd. EUR. Siekiant mažinti krizės padarinius ir skatinti socialinę įtrauktį, pirmenybė galėtų būti teikiama ESF veiksmams labiausiai socialiai remtiniems žmonės remti.

Praradus darbą, naujosios darbo vietos paieškų sėkmė taip pat priklauso nuo greito ir kokybiško įdarbinimo paslaugų teikimo. Pagal sanglaudos politiką 2,2 mlrd. EUR skiriama darbo rinkos institucijoms stiprinti, tačiau netrukus gali prireikti papildomų lėšų. Jei užimtumo tendencijos neigiamos, siekdamos veiksmingiau nustatyti tikslines aktyvias darbo priemones ir rasti įgūdžių ir darbo vietų pusiausvyrą, valstybės narės turėtų toliau stiprinti viešųjų įdarbinimo įstaigų vaidmenį.

Tik aktyviai dalyvaujant socialiniams partneriams bus galima veiksmingai didinti užimtumą ir mažinti socialinius krizės padarinius bei veiksmingai siekti darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros, susijusios su darbo rinkos reformomis. ESF finansiškai remia socialinio dialogo stiprinimą ir socialinių partnerių bendruosius veiksmus.

- Gebėjimų atitiktis darbo rinkos poreikiams. Gebėjimų neatitikimas yra svarbi darbo rinkos problema daugelyje valstybių narių, o trumpalaikiai finansiniai sunkumai dar labiau sutrikdys darbo rinkos pusiausvyrą. Nors būtina atsižvelgti į šios srities vidutinio ir ilgojo laikotarpio tikslus, svarbu skirti dėmesio skubiam gebėjimų atnaujinimui, ypač tuose sektoriuose, kuriuose trūksta darbo jėgos. Įgyti nauji įgūdžiai gali tapti svarbiu veiksniu, leidžiančiu išlaikyti ir didinti užimtumo apsaugos lygį ir apsisaugoti nuo darbo praradimo.

  Siekiant, kad ES įveiktų nuosmukį, išspręstų problemas, susijusias su demografiniais pokyčiais, ir sėkmingai pereitų prie energiškai efektyvios ir mažai anglies dioksido išskiriančių technologijų ekonomikos, ypač svarbu atnaujinti visų lygių profesinius įgūdžius, vystyti žmogiškąjį kapitalą ir veiksmingai investuoti į švietimą. Pripažįstant svarią ekonominę investicijų į švietimą grąžą, 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu žmogiškojo kapitalo vystymui skirtų ESF lėšų suma padidinta 25 mlrd. EUR. Be to, vykdant sanglaudos politiką numatyta skirti 13,5 mlrd. EUR darbuotojų, įmonių ir verslininkų prisitaikymui, taip pat ir sistemų plėtrai atsižvelgiant į numatytus ekonominius pokyčius ir būsimus darbo ir gebėjimų reikalavimus. Toks būsimų gebėjimų poreikio planavimas itin svarbus ir rengiantis ekonomikos pakilimui. Siekiant šio tikslo naudos duos iniciatyva „Nauji gebėjimai naujoms darbo vietoms“[4].

Todėl valstybės narės raginamos:

[4] COM(2008) 868, 2008 12 16.

– investuoti į susijusias darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros priemones, visų pirma pagal sustiprintas skatinimo programas, siekiant užtikrinti greitą bedarbių integraciją į darbo rinką;

– prireikus pagal ESF programas skirti daugiau dėmesio labiausiai krizės paveiktoms asmenų grupėms;

– toliau investuoti į švietimo kokybę ir didinti bendrą gebėjimų lygį (ypač mažai kvalifikuotų ir socialiai remtinų asmenų grupių);

– naudojantis sanglaudos politika gerinti planavimo ir gebėjimų atitikties esamoms ir būsimoms laisvoms darbo vietoms mechanizmus.

2.2. Verslas

Vienas didžiausių šiandieninės pasaulinės ekonomikos iššūkių ir ekonominės krizės įveikimo priemonių – stiprios, novatoriškos ir dinamiškos įmonės. Dėl sunkumų gauti kreditą mažos ir vidutinės įmonės tampa ypač pažeidžiamos. Kreditų trūkumas gali būti vertinamas kaip tiesioginis bankų sektoriaus krizės padarinys, tačiau padėtį dar labiau apsunkina sumažėjęs kredito įstaigų noras rizikuoti. Dėl sumažėjusios paklausos bendrovės siaurins veiklą ir mažiau investuos, ypač į inovacijas, kurios iš esmės priklauso nuo neapčiuopiamų ilgalaikių investicijų.

- Galimybė gauti lėšų įmonėms, visų pirma verslą pradedančioms bei mažoms ir vidutinėms įmonėms, paprastai tampa svarbesnė susidūrus su sunkumais, kai finansų institucijos pradeda vengti rizikos. Komisija aktyviai rėmė atnaujinamąsias priemones, tokias kaip paskolos, kapitalas ir garantijos, kuriomis papildoma ES konkurencingumo ir inovacijų bendroji programa ir sanglaudos politika. Siekdami padidinti dabartinio programavimo laikotarpio ES investicijų poveikį, Komisija ir Europos investicijų fondas (toliau – EIF) pradėjo Jungtinių Europos išteklių mažoms ir vidutinėms įmonėms programą (toliau – JEREMIE), kuria skatinama kurti naujas įmones ir vystyti mažų ir vidutinių įmonių veiklą. Be to, dėl finansinės krizės ir ekonomikos nuosmukio sumažėjus valstybės biudžeto ištekliams, dabar, labiau nei bet kada, svarbu nuo tradicinių, dotacijomis grindžiamų finansavimo priemonių pereiti prie grąžinamųjų priemonių.

- Mikrokreditai. Komisija vis daugiau dėmesio skiria svarbiam labai mažų įmonių vaidmeniui ir jų poreikius atitinkančioms finansavimo formoms[5]. 2008 m. rugsėjo 10 d. Komisija ir EIB grupė pradėjo Bendrųjų veiksmų mikrofinansų institucijoms Europoje remti programą (toliau – JASMINE), pagal kurią teikiama įvairi finansinė ir techninė pagalba, visų pirma siekiant padėti mikrokreditus teikiančioms nebankinėms institucijoms gerinti veiklos kokybę, plėstis ir tapti patikimoms. Šį projektą sudaro trejų metų trukmės parengiamasis etapas (2009–2011 m.), kuriam skiriamo biudžeto bendra lėšų suma sudaro maždaug 50 mln. EUR.

- Paramos verslui priemonės. Pagal sanglaudos politiką 2007–2013 m. verslui remti skirta maždaug 55 mlrd. EUR; didelė šios sumos dalis skirta tiesiogiai mažų ir vidutinių įmonių, įskaitant įmonių grupes, inovacijoms remti. Daugelis suplanuotų veiksmų atitinka dar skubesnius veiksmus, kurių reikia imtis atsižvelgiant į dabartinę ekonomikos padėtį,

[5] Europos mikrokreditų plėtojimo iniciatyva augimui ir užimtumui remti (COM(2007) 708, 2007 11 13).

didžiausią dėmesį skiriant pagrindinėms ilgalaikėms problemoms, su kuriomis įmonės susiduria tikrojoje ekonomikoje, spręsti. Šie prioritetai susiję su IKT, mažai anglies dioksido išskiriančiomis technologijomis ir ekologiškais produktais, gamybos technologijomis ir energiškai efektyviais procesais.

- Gebėjimų stiprinimas. Veiksmingai viešajai politikai vykdyti reikia kompetentingos, veiksmingos, nešališkos ir orientuotos į klientus administracijos. Institucinius ir administracinius gebėjimus, padedančius sukurti stabilią verslo aplinką ir stiprinančius struktūrinius pokyčius bei skatinančius ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą, ypač svarbu stiprinti ekonomikos nuosmukio sąlygomis. Mažinant verslo reglamentavimą ir administracinę naštą didėja produktyvumas ir stiprinamas konkurencingumas. Instituciniams gebėjimams stiprinti ir administracinėms reformoms skirta 2 mlrd. EUR ESF lėšų. Šios srities veiksmai gali reikšmingai sumažinti verslui tenkančią administracinę naštą ir padėti žmonėms steigti įmones. Šiems veiksmas priklauso galimybė bet kurioje ES vietoje per tris dienas įsteigti įmonę, nepatiriant išlaidų ir kreipiantis į vieną kontaktinį centrą.

Todėl valstybės narės raginamos:

- užtikrinti investicijas į įmonių, ypač mažų ir vidutinių, ilgojo laikotarpio konkurencingumą ir, kai įmanoma, spartinti šias investicijas;
- didinti paramą dabartinės krizės sąlygomis darbą praradusiems asmenims, taip pat teikiant nedideles dotacijas arba kreditus nuosavam verslui steigti, ir padėti įgyti verslumo ir pagrindinius vadovavimo įgūdžius;
- sparčiai pradėti naudotis JEREMIE iniciatyvos galimybėmis ir paspartinti jos įgyvendinimą pasirašant kontroliuojančiojo fondo susitarimus su EIF ir (arba) kitomis finansų institucijomis;
- pasinaudoti mažoms ir vidutinėms įmonėms skirtų finansinių priemonių, finansuojamų Sanglaudos fondo lėšomis, ir konkurencingumo ir inovacijų bendrosios programos sąveikos galimybėmis;
- sudaryti geresnes sąlygas vystyti mikrokreditų iniciatyvas ir naudotis pagal JASMINE programą teikiama parama, t. y. technine pagalba, mikrokreditų iniciatyvoms;
- laikytis įsipareigojimo stiprinti institucinius gebėjimus, kurie turi teigiamą poveikį kuriant verslui palankią aplinką, ir paspartinti viešųjų institucijų reformas.

Komisija:

- kartu su EIF smarkiai padidins galimybes gauti finansinę ir techninę pagalbą, skirtą padėti naudotis finansinėmis priemonėmis.
- .pasiūlė iš dalies pakeisti teisės aktų nuostatas, kad būtų galima lengviau nustatyti į JEREMIE programą panašias priemones

2.3. Infrastruktūra ir energetika

Gręsiant nuosmukiui vis didėja investicijų į Europos energetikos sektorių, transporto ir IKT infrastruktūrą bei tinklus svarba. Trumpuoju laikotarpiu neskyrus šiai sričiai numatytų investicijų kiltų neigiamų ekonominių padarinių ir pavojus sumažinti ilgojo laikotarpio augimo galimybes. Pavyzdžiui, dėl nuosmukio dar labiau nukentėtų tie regionai, kurių energetikos infrastruktūra yra mažiau išvystyta, o regionuose, kurių padėtis jau dabar nėra stabili, kiltų tiekimo užtikrinimo problemų. Tinkama infrastruktūros politika ir dėmesys efektyvaus energijos vartojimo skatinimui, energijos iš atsinaujinančių išteklių gamyba ir darni transporto politika padės Europai atlaikyti šiandieninius ekonominius sukrėtimus. Šiais veiksmais taip pat galima spręsti kitas problemas: mažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, apsaugoti pramonę ir vartotojus nuo degalų kainų svyravimo ir gerinti aplinkosaugą vietos lygmeniu. Tokia parama taip pat reiškia galimybę užtikrinti užimtumą, išsaugoti darbo vietas ir apsaugoti įmones.

- Transportas. Siekiant paremti darnios transporto infrastruktūros vystymą, 2007–2013 m. vykdant sanglaudos politiką bus skirta maždaug 38 mlrd. EUR transeuropinių tinklų (toliau – TEN–T) projektams ir antrinėms jungtims finansuoti, siekiant pagerinti prieigą prie TEN–T. Pagal sanglaudos politikos programas taip pat planuojama investuoti į aplinkosaugos požiūriu darnias transporto sistemas, taip pat į ekologišką miesto transportą.

- Energetika. Kaip pabrėžta Europos ekonomikos atkūrimo plane, atsižvelgiant į dabartinę finansinę krizę ir siekiant užtikrinti, kad nuolat kintančioje pasaulinėje rinkoje būtų pakankamai energijos už prieinamą kainą, vis labiau tampa svarbu modernizuoti Europos energetikos sektorių ir ieškoti įvairesnių pasiūlos šaltinių. Po plėtros ES paveldėjo prastai išvystytus rytų–vakarų ir pietų–šiaurės energetikos tinklus, dėl kurių prasčiau užtikrinamas tiekimas ir viso vidaus energetikos sektoriaus solidarumas. Siekiant išspręsti šią problemą, vykdant sanglaudos politiką remiami prioritetiniai TEN–E projektai, kuriems 2007–2013 m. skirta maždaug 675 mlrd. EUR, bus skirta 4,8 mlrd. EUR atsinaujinantiems energijos ištekliams vystyti, įskaitant paramą decentralizuotam energijos gaminimui ir centralizuotam šilumos tiekimui. Be lėšų, numatytų vykdant sanglaudos politiką, pagal Europos ekonomikos atkūrimo planą investicijoms į energetikos tinklų sujungimą papildomai bus skirta 4 mlrd. EUR.

- Europos konkurencingumui ypač svarbu, kad būtų skatinamas energinis efektyvumas, ir dėl to, kovojant su klimato kaita, laimėtų visi. Investuojant į efektyvaus energijos vartojimo priemones nauda gaunama nedelsiant: sumažėja namų ūkių ir verslo išlaidos, didinamas augimas ir kuriamos darbo vietos bei pereinama prie mažai anglies dioksido išskiriančių technologijų ekonomikos. Pagal 2007–2013 m. sanglaudos politiką, jau skirta apie 4,2 mlrd. EUR įvairiai patobulinti efektyvų energijos vartojimą.

- Spartusis internetas visiems ES piliečiams. Pagal atitinkamas sanglaudos politikos programas 2007–2013 m. IRT struktūroms jau skirta 2,2 mlrd. EUR. Be šių lėšų, papildomai bus skiriama 1 mlrd. EUR Atkūrimo plane nurodytam sparčiajam internetui.

- Mažai anglies dioksido išskiriančių technologijų ekonomikai reikalingi įgūdžiai. Siekdama pereiti prie mažai anglies dioksido išskiriančių technologijų ekonomikos, visuomenė turės įgyti naujų įgūdžių, siekdama imtis naujo pobūdžio darbų, įskaitant aplinkosaugos srities darbą. Sanglaudos politikos programų žmogiškojo kapitalo elementai turėtų būti naudojami siekiant sustiprinti šias valstybių narių pastangas.

Siekiant gerinti ir spartinti pasirengimą įgyvendinti svarbiausius šios ir kitų sanglaudos politikos sričių projektus, Komisija ir EIB parengė Bendrą paramos projektams Europos regionuose remti programą (toliau – JASPERS)[6]. Pagal šią programą ES-12 atsakingoms institucijoms teikiama pagalba rengiant su prioritetinėmis ES infrastruktūros investicijomis susijusius svarbiausius projektus.

Pagal Komisijos, EIB ir Europos banko tarybos parengtą Bendrą Europos paramos tvariam augimui miestų vietovėse iniciatyvą (toliau – JESSICA) siekiama paspartinti ir sustiprinti ilgalaikes investicijas į energinį efektyvumą, miesto transportą, IKT infrastruktūras, atsinaujinimą ir kt. su miestais susijusias sritis.

– **Todėl infrastruktūros ir energetikos srityse valstybės narės raginamos:**

– kuo geriau pasinaudoti nacionalinių ir regioninių programų galimybėmis, siekiant, kad kuo daugiau būtų naudojami atsinaujinantys ištekliai;

– kuo geriau pasinaudoti nacionalinių ir regioninių programų galimybėmis, siekiant, kad projektuojami nauji pastatai ir esami pastatai, taip pat namų ūkiai, kurių pajamos nedidelės, pasižymėtų dideliu energiniu efektyvumu;

– pasinaudoti fondų galimybėmis perkvalifikuoti darbuotojus ir atnaujinti jų įgūdžius, siekiant parengti juos naujo pobūdžio darbui mažai anglies dioksido išskiriančių technologijų ekonomikoje;

– visiškai pasinaudoti JASPERS galimybėmis, siekiant parengti strateginę infrastruktūrą ir kuo geriau pasinaudoti, vykdant sanglaudos politiką, svarbiausiems projektams teikiama parama;

– visiškai pasinaudoti integruotos miestų plėtros finansavimo galimybėmis pagal JESSICA iniciatyvą;

– pasinaudoti įvairių infrastruktūrų vystymo ir įvairių Bendrijos finansavimo šaltinių (sanglaudos politikos, TEN-T, TEN-E, Mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros septintosios bendrosios programos, konkurencingumo ir inovacijų bendrosios programos ir EIB) ir ERPB sąveika.

Komisija siūlo:

– nuo 2009 m. JASPERS techninės pagalbos pajėgumą padidinti 25 %. Tai padėtų greičiau pasirengti svarbiems projektams. Siekdama sudaryti geresnes sąlygas didinti pajėgumą, Komisija glaudžiai bendradarbiaus su JASPERS iniciatyvą įgyvendinančiais partneriais;

– Europos regioninės plėtros fondą (ERPF) pritaikyti taip, kad būtų galima remti energinio efektyvumo priemones ir atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą mažas pajamas gaunančių valstybių narių namų ūkiuose;

[6] JASPERS yra Komisijos, EIB, ERPB ir KfW techninės pagalbos priemonė, pagal kurią padedama visais projekto rengimo etapais.

– iš dalies pakeisti teisės aktų nuostatas, siekiant sudaryti šalims geresnes sąlygas bendrai remti pagal JESSICA programą įgyvendinamas priemones.

2.4. Moksliniai tyrimai ir inovacijos

Nepaisant dabartinio ekonomikos nuosmukio, žinių ekonomika, į kurią pagal sanglaudos politiką planuojama investuoti 86 mlrd. EUR, arba 25 % visos sumos[7], turėtų likti prioritetine sritimi. Kadangi privačios investicijos į mokslinius tyrimus ir inovacijas glaudžiai susijusios su bendru ekonomikos produktu, siekiant moksliniams tyrimams ir inovacijoms skirti tinkamą dėmesį ir kuriant pagrindą ilgalaikiam ekonomikos augimui, ypač svarbu išlaikyti stabilų viešojo sektoriaus vartojimą ir kurti pajėgią Europos mokslinių tyrimų erdvę. Europa, ypač šiomis aplinkybėmis, negali vengti rizikos investuoti į naujus žiniomis pagrįstus produktus ir inovacijas.

Stipri mokslinių tyrimų, plėtros ir inovacijų padėtis visuose sektoriuose bus ypač svarbi siekiant Lisabonos strategijoje numatytų ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo tikslų ir ieškant ilgalaikių aplinkosaugos problemų, tokių kaip klimato kaita ir energetikos klausimai, sprendimų. Remiantis sanglaudos politika nustatytas tvirtas tolesnio mokslinių tyrimų, plėtros ir inovacijų strategijų finansavimo pagrindas. Pripažįstant ypatingą didesnių investicijų į mokslinius tyrimus ir plėtrą svarbą bei atsižvelgiant į sanglaudos politikos strateginėse gairėse numatytus prioritetus, 2007–2013 m. visose valstybėse narėse turėtų reikšmingai padaugėti šių sričių investicijų vykdant sanglaudos politiką.

Atsižvelgiant į turimą patirtį, akivaizdu, kad norint sėkmingai baigti pradėtą darbą, mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos priemonės turėtų būti skirtos konkretiems prioritetiniams projektams ir nuosekliai įgyvendinamos. Europai siekiant veiksmingai sustiprinti inovacijų vystymo pajėgumą plačiąja prasme, taip pat pateikti rinkai naujų produktų ir naujų paslaugų, ypač svarbu išlaikyti numatytą investicijų lygį. Atsižvelgiant į dabartinę kreditų krizę ir įtemptą padėtį viešųjų finansų srityje, šalims gali būti sudėtinga laikytis įsipareigojimų, susijusių su moksliniais tyrimais, plėtra ir inovacijomis, bet viešasis sektorius turėtų imtis vadovaujamo vaidmens siekdamas užtikrinti stabilias investicijas į mokslinius tyrimus ir plėtrą bei inovacijas ir kuo geriau pasirengti naujam pakilimui.

Todėl valstybės narės raginamos:

– pagal sanglaudos politikos programas toliau remti investicijas į mokslinių tyrimų infrastruktūrą, kuri naudinga mokslinių tyrimų ir plėtros pajėgumui didinti, novatoriškų įmonių grupėse vykdomus mažus mokslinių tyrimų ir plėtros infrastruktūros projektus ir žmogiškąjį kapitalą didžiausią augimo potencialą turinčiose srityse (pvz., IKT, energinio efektyvumo, mažai anglies dioksido išskiriančių technologijų);

– visiškai išnaudoti įvairių Bendrijos, viešųjų ir privačiųjų finansavimo šaltinių, kuriais finansuojama mokslinių tyrimų ir inovacijų veikla, sinergijos galimybes, siekiant užtikrinti, kad ir toliau būtų remiama šių sričių prioritetinė veikla.

[7] Inovacijų įgyvendinimas regionuose vykdant sanglaudos politiką (SEC(2007) 1547, 2007 11 14).

3. SIŪLYMAI IR REKOMENDACIJOS

Komisijos siūlomas Europos ekonomikos atkūrimo planas – svarbi finansinė paskata bei nacionalinių ir Bendrijos priemonių derinys. Atsižvelgiant į tai, kad esant dabartinei ekonomikos padėčiai gali kilti privataus finansavimo ir viešojo biudžeto sunkumų, pasiūlytas priemonių, susijusių su pagal sanglaudos politiką vykdomų investicijų didinimu, paketas, siekiant pasinaudoti sanglaudos politikos prioritetais ir stabilumu. Šios priemonės – įvairūs teisės aktų pasiūlymai, kuriuos Komisija pateikė atitinkamoms institucijoms priimti skubos tvarka, ir iniciatyvos, pagal kurias įgyvendinus esamas priemones būtų galima gauti kuo daugiau naudos.

Siūlomus konkrečių teisės aktų pakeitimus[8] galima apibūdinti taip:

- priemonės, kuriomis siekiama pagerinti viešųjų institucijų, atsakingų už nacionalinių ir regioninių programų įgyvendinimą, administruojamų grynųjų pinigų srautus. Šios nuostatos apima papildomą 2009 m. išankstinio finansavimo dalį ir priemones, kuriomis būtų galima paspartinti pagal svarbiausius projektus ir valstybės pagalbos schemas patirtų išlaidų apmokėjimą;

- aiškesnis nuostatų, kuriomis siekiama sudaryti sąlygas lengviau nustatyti finansų inžinerijos priemones, siekiant suteikti galimybę sparčiau pasinaudoti finansinėmis priemonėmis, nustatymas;

- tvarkos supaprastinimas, siekiant plačiau taikyti fiksuotas normas ir bendras išlaidų sumas, kad viešosios institucijos galėtų paspartinti projektų rengimą;

- galimybių skatinti investicijas į energinio efektyvumo priemones ir atsinaujinančius energijos išteklius pastatuose, naudojamus mažas pajamas gaunančių ES-27 valstybių narių namų ūkių, didinimas.

Be pasiūlytų teisės aktų pakeitimų, Komisija taip pat siūlo, kad valstybės narės vadovautųsi toliau nurodytais principais ir imtųsi toliau nurodytų veiksmų, siekdamos kuo geriau išnaudoti esamas galimybes ir pasirengti taikyti siūlomus teisės aktų pakeitimus.

- **Apgalvotų investicijų skatinimas.** Esant dabartinėms išskirtinėms aplinkybėms, valstybės narės ir Komisija gali nagrinėti galimus veiksmų programų tikslų ir prioritetų pokyčius, daugiau dėmesio skirdamos sričių, kurios pasižymi greito augimo galimybėmis arba kurioms parama labiausiai reikalinga, investicijoms. Pavyzdžiui, investuojant į energinio efektyvumo didinimą, ekologiškas technologijas, aplinkosaugos paslaugas, infrastruktūrą ir ryšius, plačiajuosčio ryšio tinklus, būsimų darbo rinkos poreikių planavimą ir jų derinimą arba naujų MVĮ (t. y. MVĮ, kurios susijusios su moksliniais tyrimais ir inovacijomis) finansavimo galimybių kūrimą. Pagal esamas programas valstybės narės, glaudžiai bendradarbiaudamos su Komisija, raginamos teikti tiesioginį prioritetą minimoms produktyvumą skatinančioms investicijoms.

---

[8] Pasiūlymas iš dalies pakeisti Reglamentą (EB) Nr. 1083/2006 dėl ERPF, ESF ir Sanglaudos fondo (COM(2008) 803).
Pasiūlymas iš dalies pakeisti Reglamentą (EB) Nr. 1080/2006 dėl ERPF (COM(2008) 838).
Pasiūlymas iš dalies pakeisti Reglamentą (EB) Nr. 1081/2006 dėl ESF (COM(2008) 813).

- **MVĮ inovacijų finansavimo galimybių panaudojimas.** Reikėtų visiškai pasinaudoti tokių priemonių kaip JEREMIE galimybėmis, kad įmonėms būtų sudarytos sąlygos gauti finansavimą. Valstybės narės raginamos aktyviai dalyvauti 2009 m. Komisijos ir EIF pradedamoje bendradarbiavimo programoje.

- **Esamų galimybių panaudojimas.** Strateginis požiūris ir platus esamų programų mastas jau dabar pasižymi ypač lanksčiomis galimybėmis. Iš esmės programos valdytojai gali nustatyti išlaidų apmokėjimo ir įgyvendinimo tempą, atsižvelgdami į skirtingus prioritetus ir gavėjų tipus arba taikyti papildomas priemones užuot įsikišdami. Komisija dės visas įmanomas pastangas siekdama padėti valstybėms narėms ir skatins visiškai pasinaudoti teisės sistemos lankstumu.

- **Programų įgyvendinimo spartinimas.** Siekiant sparčiau įgyvendinti programas, Komisija ragina valstybes nares baigti nacionalines programų valdymo ir kontrolės sistemas, vadovaujantis atitinkamomis teisės aktų nuostatomis ir principais. Tai leis bendrai paspartinti tarpinius finansinius sandorius, kartu atsižvelgiant į patikimo finansų valdymo principą.

- **Viešųjų investicijų lygio išlaikymas.** Atsižvelgdamos į pakankamo bendrojo finansavimo iššūkius, valstybės narės gali keisti Bendrijos ir nacionalinių įnašų pagal atskirus programos projektus dydį, pvz., 2009 m. kai kurie veiksmai gali būti finansuojami iki 100 % sanglaudos programos lėšomis. Suteikus tokią pirmenybę, kitus veiksmus, siekiant pusiausvyros, iki programavimo laikotarpio pabaigos reikėtų finansuoti tik nacionalinėmis lėšomis arba skirti jiems daugiau nacionalinių lėšų.

– **Valstybės narės raginamos:**

– imtis visų pastangų ir sparčiau įsikišti, kai to reikia pagal programos tikslus;
– sukaupti turimas ir 2009 m. siūlomas papildomas išankstines lėšas, kuriomis būtų iš anksto finansuojamos prioritetinės sritys ir kurios leistų paspartinti 2007–2013 m. programų įgyvendinimą;
– išnagrinėti, ar nereikia nedelsiant keisti programų, siekiant paspartinti veiksmus, atsižvelgiant į esamas lanksčias galimybes;
– pasinaudoti nacionalinėmis strategijos ataskaitomis[9], kurios turi būti pateiktos iki 2009 m. pabaigos, ir pranešti pirminius naujo programų įgyvendinimo etapo rezultatus. Atsižvelgiant į dabartines ekonomikos sąlygas, šios ataskaitos tampa dar svarbesnės. Paaiškėjus dabartinio nuosmukio padariniams, prireikus jose galima pateikti labiau apgalvotus ir platesnio užmojo pasiūlymus dėl programų ir jų tikslų strateginės peržiūros.

Komisija kartu su valstybėmis narėmis išnagrinės:

[9] Vadovaujantis Tarybos reglamento (EB) Nr. 1083/2006 29 straipsniu šiose ataskaitose turėtų būti nurodyti tokie klausimai, kaip programų indėlis siekiant sanglaudos politikos tikslų, konkurencingumo didinimas ir darbo vietų kūrimas, taip pat socialinių ir ekonominių problemų sprendimai.

– galimus ankstyvus veiksmų programų pokyčius, atsižvelgdamos į naujus poreikius bei siekdamos supaprastinti veiksmų ir paspartinti nustatytų prioritetų įgyvendinimą;

– galimus ankstyvus veiksmų programų pokyčius, siekdamos į ES-15 valstybėms narėms skirtas programas įtraukti energinio efektyvumo priemonių ir atsinaujinančių energijos išteklių pastatuose, naudojamų mažas pajamas gaunančių valstybių narių namų ūkių, finansavimą bei remdamos tokias investicijas ES-12 valstybėse narėse.

– galiausiai Komisija greitai išnagrinės prašymus trumpam pratęsti 2000–2006 m. programų baigimo terminus, siekdama leisti kuo geriau įgyvendinti prisiimtus įsipareigojimus ir pašalinti sunkumus, kilusius 2008 m. pabaigoje siekiant rasti lėšų.

4. IŠVADA

Sanglaudos politika yra svarbus tikrosios ekonomikos skatinimo veiksnys, padedantis siekti ES ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo bei darnaus vystymosi tikslų. Didelės investicijos ir decentralizuotas valdymas, sutelkiant dėmesį į viešosios politikos sprendimų priėmimo gerinimą, atskaitomybę ir kontrolę, vykdant sanglaudos politika, reiškia reikšmingą paramą ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui vietos lygmeniu ir regionuose, kur Europos piliečiai finansinės ir ekonomikos krizės padarinius pajus pirmiausia. Jau šiandien sanglaudos politika siekiama remti valstybes nares ir regionus, kurioms ši parama reikalingiausia, siekiant sumažinti skirtumus, skatinti ekonomikos augimą ir stiprinti ES ekonominę ir socialinę sanglaudą.

Atsižvelgiant į ekonomikos nuosmukį, šiame komunikate nurodytų teisinių ir kitų priemonių įgyvendinimas bus svarbus vykdant Europos ekonomikos atkūrimo planą. Investicijų vykdant sanglaudos politiką spartinimas ir jų prioritetų nustatymas gali būti naudingas kuriant paklausą svarbiausiuose ekonomikos sektoriuose ir trumpalaikes, tačiau svarbias ekonomines paskatas, kartu teikiant paramą tiesiogiai nukentėjusiems. Labai svarbu nenutolti nuo svarbiausių Lisabonos programoje numatytų investavimo prioritetų, nes šie prioritetai gali padėti greičiau atgaivinti ekonomiką ir išspręsti nuolatinius klausimus, tokius kaip konkurencingumo didinimas ir mažai anglies dioksido išskiriančių technologijų ekonomika.

Siekiant kuo greičiau įgyvendinti šias priemones, kitos nepaminėtos Europos Sąjungos institucijos, valstybės narės ir programose dalyvaujančios šalys bei Komisija turės glaudžiai bendradarbiauti.